

BIBLIAI SZABADEGYETEM

MIKEÁS PRÓFÉTA KÖNYVE

Előadó: Fenyvesi Péter, Pál

Bevezetés

A próféta eredeti neve: מִיכָהּ - Micah, ami azt jelenti: „*ki olyan, mint Jabve*”. A másik információ, amit tudunk, hogy Móreset városából származik (vö. **Mikeás 1:1**), ami Jeruzsálemtől kb. 35 km-re délnyugatra feküdt, a filiszteus Gát közelében. A termékeny júdai dombvidéken fekvő Móreset közel volt Lákishoz, a fontos nemzetközi kereskedelmi központhoz. A próféta tehát „vidéki” ember volt, ami érződik mind nyelvvezetésén, mind hasonlatain. Ez természetesen a gondolkodásmódját is meghatározta (Ézsaiás például városi ember volt és közvetlen kapcsolatban állt a királyokkal). Szembetűnő Mikeás prófétái öntudta: „*Engem azonban betölt az Úr lelke erővel, igazsággal és batalommal, hogy megmondjam Jákóbnak a bűnét, Izráelnek a vétkeit*” (**3:8**). Ebből fakadt bátorsága, amivel félelem nélkül fedtte meg Júda vezetőit. Az utolsó értesülésünk, hogy még Ezékiás király korában is hallatta hangját (még a király is felfigyelt rá), amiről **Jeremiás (26:18-19)** próféta is említést tesz.

Ebből következik tehát, hogy Mikeás három júdai király, Jótám, Akház (az újabb fordításokban Áház) és Ezékiás idejében kapott kijelentést az Úrtól. Mielőtt részletesebben megvizsgálánk a könyvet, tekintsük át ennek a kornak az eseményeit!

MIKEÁS KORA

Az a kor, amelyben Mikeás élt, rendkívül mozgalmasnak számított. A déli országrészben kortársa volt Ézsaiás próféta, a legnagyobbak egyike, északon pedig Ámós és Hóseás. Ebben az időben tanúja volt a szír-efraimi háború borzalmainak, majd annak is, amikor Akház kérésére, az északi királyságra törő III. Tiglat-Pilezer elhurcolja az északi királyság lakóinak egy részét. Mikeás tehát látta, hogyan pusztul el Szamária, a lakosokat deportálják, és helyükre idegeneket telepítenek (Kr. e. 722). Júdában éli át a fenyegető asszír birodalom kegyetlenkedéseit az Asdód által szervezett Asszír-ellenes lázadás idején (Kr. e. 713), és különösen akkor, amikor – valószínűleg a Meróda-Baladán babiloni vezér által szervezett Asszír-elleni függetlenségi szervezkedés következtében, amihez Ezékiás király is csatlakozott (**2Királyok 18:13-37**) – Szanhérib megtámadja a „lázasdó” Júdát (Kr. e. 701). Ezékiás király ekkor Istenhez fordul segítségért, Isten pedig csodálatos módon egyetlen éjszaka alatt elpusztítja a Jeruzsálemet körbevevő asszír sereget. Mikeás számára is óriási jelentőségű lehetett annak megtapasztalása, hogy Isten ennyire nyilvánvalóan beavatkozott népe érdekében (vö. **2Királyok 19:32-37; 2Kronika 32:20-21**). Ezek az élmények a próféta számára is megrendítő események, a könyvében tesz is erre utalást (**Mikeás 1:8**).

Mettől meddig tevékenykedett Mikeás? Pontosat nem tudunk mondani, de a könyvből az derül ki, hogy szolgálatát biztosan Szamária pusztulása (Kr. e. 722) előtt kezdte, mivel Szamáriát még mint létezőt említi írásában, ill. pusztulásáról prófétál. Valószínű, hogy Kr. e. 701-ben, Szanhérib Jeruzsálemet végpusztulással fenyegető támadásakor még működött...

A KÖNYV TARTALMA¹

Mikeás könyvében a Kr. e. VIII. századi és a későbbi próféták jellegzetes üzenetei közül a „*Térjetelek vissza Istenhez!*” csak közvetve fordul elő, mégpedig kétféle összefüggésben:

- Bemutatja, hogy csak az Istenben bízó személyt vagy népet őrzi meg Isten határtalan kegyelme az erejüket meghaladó megpróbáltatásokban, ill. támadások idején (**5:4-7; 7:7-20**);
- Világossá teszi, hogy mindenkinek számot kell adnia életéről Istennek (**1:2**) – hátha ez a sorozatos csapások bekövetkezése idején (**1:3-7; 2:1-5; 3:12; 6:13-16**) elgondolkodtatja az eltávolodottakat.

1. fejezet – Isten tanúságot tesz népe ellen: Ítélet és gyásznépek

Mikeás sok borzalmat, kegyetlenkedést és igazságtalanságot élt át, ill. látott. Eljut oda, mint a legtöbben ilyen esetben, hogy már csak az Isten tehet valamit, olyan méreteket öltött a gonoszság. Nem véletlen, hogy írása első szakaszában éppen arról beszél, hogy „*az én Uram, az Úr tanúskodik ellenetek*” (**1:2**). Emlékezteti hallgatóit, Isten ítélete alól nem bújhatnak ki, amely rettenetes lesz, Szamária romhalmazzá lesz (vö. **6-7. v.**). Ennek oka, és minden baj gyökere is kiderül: elfordultak az Úrtól, aki az egyetlen igaz Isten, és bálványokat imádtak. Érdekes megfigyelni, hogy Mikeás nem kívülálló. Nem csak a „sarat dobálja” honfitársaira, nem rideg bíráló, aki csak kritizál és öl a szavaival: „*üvöltök gyászomban, mint a sakálók*” (**8a. v.**). Az ítélethirdetést ezért gyásznépek követi, ami igazán szívből jövő együttérzést mutat (**1:8-16**).

2. fejezet – Ítélet a gazdagok felett

Ha a nép elfordul Istentől, a Tórától (a tanítástól, a törvénytől, az Istennel kötött szövetségtől) is, amely egyfajta szociális hálót biztosított Izrael társadalma számára. Ennek első látható következménye, hogy kíméletlen gazdasági harc indul, amelynek eredménye a társadalom két részre szakadása: a fényűzően élő gazdagokra és a szegény nyomorultakra, akiknek még a legszükségesebbre sem futja. A **2:1-5** versek ezt mutatják be, félreérthetetlen szavakkal.

A következő versekben párbeszédese formában fejti ki, hogy Isten ítélete elkerülhetetlen (**2:6-11**).

A fejezet utolsó két verse első olvasásra érthetetlen: „*Összeszedem az egész Jákóbot, összegyűjtöm Izráel maradékát. Összeterelem őket, mint jubokát a karámba, mint nyáját az akolba, tömegestül lesznek ott emberek. Előttük megy, aki utat tör, áttörnek, átmennek a kapun, és kivonulnak. Előttük megy át királyuk, élükön maga az Úr*” (**2:12-13**). Bár az embereket kizsákmányolók minden társadalomban csak egy szűk réteget képviselnek, amikor majd eljön Asszír- és Babilon serege és leigazza Izraelt, nem fognak válogatni. Mindenki áldozatul fog esni, és válogatás nélkül hurcolják el vagy végzik ki a vezetők javarészét, a többiek pedig deportálják. Logikus a kérdés, hogy még az Istenhez

¹ Bibliismereti Kézikönyv (Kálvin Kiadó, Bp. 2004), 369-373. o.

hűségeseket is? Igen, azonban ők lesznek annak a maradéknak a tagjai, akiket Isten végül megáld, visszaviszi őket hazájukba és újra néppé, az Ő népévé alakítja őket.

Utóbbi gondolat egy fontos tanulságra világít rá: „Az írópróféták, akik az ige tulajdonképpeni hirdetőjeként jelennek meg előttünk, kevés kivétellel kizárólag vagy túlnyomóan Jahve büntető ítéletét jelentik be. De bizonyára félreérténék őket, ha föltételeznék róluk, hogy az a véleményük, Jahve általuk jelenti be népe elpusztítását. Igéjük fenyegetés, aminek üdvösség a célja.”²

3. fejezet – Ítélet a vezetők és a „fizetett próféták” fölött

Mikeás bátorságát, és Istentől való valóságos elhívását mutatja, hogy válogatás és kertelés nélkül mondja ki Isten ítéletét mind népének vezetői, mind a gazdasági-politikai vezetői felől.

- A gazdasági-politikai vezetőkkel kezdi (3:1-4),
- a „fizetett prófétákkal” folytatja (3:5-7).
- Váratlanul, de ide illően olvashatjuk a próféta saját tanulságát a prófétai küldetésről (3:8)
- Végül egy összefoglalás, amely rámutat arra a hamis biztonságérzetre, amelyet a legtöbb „tévelygő” átél, amikor hite babonává torzul, miközben eltávolodik Istentől. „Közöttünk van az Úr, nem érhet minket baj!” (3:11b). Valójában nem Istenben bíztak, mert akkor engedelmeskedtek volna neki, hanem pusztán a templom épületében (korábban is történt ilyen, amikor a filiszteusok elleni csatába a szövetség ládájával indultak harcolni, de veszítettek – 1Sámuel 4. fejezet). Ez a gondolkodás bálványt csinál Istenből, ill. a hozzá köthető tárgyakból, szertartásokból, vallásos cselekményekből, stb..

4-5. fejezet – Proféciák a jövőről

Korábban már utaltunk rá, hogy Isten ítélete mindenkit sújt, azonban az Úr végső szava, hogy a hűségeseknek van folytatás. Erről szól ez a két fejezet. Ennek az üdvözetnek az átadására sok kutató úgy látja, különleges szövegszerkezet is felhívja a figyelmet. Az alábbiakban láthatjuk az ún. chiasztikus (a görög χ – chi betű alapján), vagy tükrös szerkezetet:

A → 4:1-5

B → 4:6-8

C → 4:9-14

C → 5:1-5

B → 5:6-8

A → 5:9-14

(Ennek a szerkezetnek a lényege, hogy az azonos betűjelzésű szakaszok tartoznak össze, illetve magyarázzák meg, vagy egészítik ki egymást. A fő üzenet közepén, a „C” szakaszokban van.)

Az üzenet lényege, hogy a „vég” idején az Úr házához (új templom) özönlének a népek, mert onnan jön a tanítás, és az Úr Igéje Jeruzsálemből. Isten népek fölött tartott ítéletét követően beköszönt a békeség minden emberre. Ezután a 3. részben bemutatott pusztulás leírásának folytatása következik (4:9-14), azonban ennek meghirdetését követően elhangzik a megváltás ígérete is (4:10). Ezt követően hírt hallunk a Megváltó, a Fölkent (Messiás, Krisztus) születési helyéről, és az általa adott szabadulásról (5:1-5). A messiási békebirodalom profetikusan bemutatása az ismétlődő „*olyan lesz*” mondatokkal kezdődik (5:6-7), és a háború erőteljes kifejezéseivel zárul (5:8-14).

6. fejezet – Isten perel népével

Ebben a fejezetben Isten perre hívja népét, Izrael fiait, hogy tisztázzák Izrael és Júda bűne és az érte járó büntetés. A perre hívás szívből markoló kérdéssel kezdődik: „*Én népem, mit vétettem ellened, mivel bántottalak? Felelj nekem!*” (6:3). Ezután Isten feleleveníti népéért cselekedett jó tetteit: az Egyiptomból való kiszabadítást, védelmet a pusztai vándorlás során. A 6:6-7 verseknek az „alperes szemtelen kérdései” címet adhatnánk, mert megszólalnak Izrael Istentől elfordult, hűtlen fiai. Ebbe már a próféta is beleszól, és ő válaszol Isten helyett az emberi vádakra (6:8-9), de végül Isten vádjai is megjelennek (6:10-12). A „tárgyalás” azzal végződik, hogy Isten kihirdeti az ítéletet, amely az északi királyság (Omri országa) teljes pusztulását jelenti (6:13-16).

7. fejezet – Epilógus: panasz és reménység

Izrael fiainak gonoszságát Mikeás egy keserves panaszban foglalja össze (7:1-6). Az egész könyv egy különleges párbeszéddel zárul (7:7-20), amelyben rendszertelenül keveredik az Izrael fiaival folytatott vita és az Úrhoz szóló bizalmas imádság.

ÖSSZEFOGLALÁS

Mikeás az északi országrészre váró pusztulásról is említést tett, mégis elsősorban Júda népéhez, a déli ország lakóihoz szólt. A próféta üzenetei arról tanúskodnak, hogy a júdaiak ugyanolyan vétkesek, mint az izraeliek; ezért Isten őket is meg fogja fenyeíteni.

A Mikeás könyvében (de a többi prófétai írásban is) a felállított isten mérce alapja a mózesi szövetség volt, melyet Isten akkor kötött népével, miután megszabadította őket Egyiptomból. A szövetség lényege volt, hogy amíg Izrael a rendelkezések szerint él, addig Isten védelmet és áldást biztosít a számukra (5Mózes 28:1-14). Ha nem így éltek, akkor arra számíhattak, hogy Isten leveszi róluk oltalmazó kezét, vagyis ellenségeik leigázzák őket, adófizetőiké válnak, sőt még a földjüket is elveszíthetik (5Mózes 28:15-68). Mikeás éppen arra mutat rá művében, hogy Izrael nem tartotta meg ezt a szövetséget, ezért Isten jogosan fenyeíti őket, ill. deportálásuk, vagyis hazájuk (az ígéret földje) elvesztése ennek egyenes következménye. Ennek a fenyeítésnek azonban nem a pusztítás a célja, éppen ellenkezőleg: Isten azt szeretné megmutatni, hogy törődik velük és szeretné megmenteni népét. Szeretné helyreállítani Izraelt és újra megáldani őket. A megrázó ítélet ellenére a helyreállítás üzenete sokkal markánsabb.³ Mikeás nem azt vetette kortársai szemére, hogy nem a törvényeknek megfelelően élnek, sokkal inkább azt, hogy Jahve választott népeként folyton-folyvást átléptek a törvényeken, és nem bíztak a felajánlott isteni védelemben (önmagukban és emberi eszközökben bíztak). A próféták nem annyira a törvény megtartására buzdítottak, sokkal inkább az Úrra hagyatkozásra, a hozzá való visszatérésre (vö. Mikeás 6:8).⁴

A Messiás születésére (eljövetelére) tett utalás jelentése, hogy a próféták (nemcsak Mikeás, hanem a kortársa Ézsaiás is) Dávid akkor uralkodó utódait „leírták”. Arról beszélnek, hogy Isten visszanyúl az eredethez, és elküldi az új Dávidot, aki szintén Betlehemben születik majd. Ő fog uralkodni Izraelen, vagyis Jahve újrakezdi messiási munkáját. Ez az eljövendő esemény jelenti majd a valódi szabadulást; ebben van Jeruzsálem üdvössége és ebben kell hinni, más menekvés nincs⁵...

² Joseph Schreiner, *Az Ószövetség Teológiája* (Szent István Társulat, Bp. 2004), 93-94. o.

³ *A Biblia Ismerete Kommentársorozat V. kötet* (Keresztyén Ismeretterjesztő Alapítvány, Bp. 1999), 237. o.

⁴ Gerhard von Rad, *Az Ószövetség Teológiája II. (Osiris Kiadó, Bp. 2007)*, 163. o.

⁵ von Rad, 150-154. o.